

Крушельницька Таїсія Анатоліївна

доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0001-5581-1941
e-mail: kru.taisiya@gmail.com

Матвєєва Ольга Юрїївна

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0003-3344-1497
e-mail: olivebox30@gmail.com

Наумов Василь Миколайович

кандидат соціальних наук, запрошений дослідник в Центрі просунутих досліджень Інтернету (Бохум, Німеччина)
ORCID: 0000-0003-0087-5248
e-mail: naumov.vasily@gmail.com

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19
У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ГЛОБАЛЬНОЇ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
№ 5 “ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ”**

Досліджено соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 у контексті державної політики щодо досягнення реалізації Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат” в Україні. Проведено опитування у Дніпропетровській області України, на яке виносились три блоки запитань: про потреби жінок; про вплив пандемії на їх економічний та соціальний добробут; про їх здатність впоратись із ситуацією та стати “агентами змін”. Узагальнено п’ять основних соціально-економічних факторів впливу пандемії COVID-19 на громади й на громадян. Доведено, що під час пандемії COVID-19 жінки більше піддаються випадкам фізичного та економічного насильства. Виявлено, що для виходу з кризової ситуації респондентки готові знаходити рішення, базуючись на власних можливостях, вдаючись до самонавчання, оволодіння новими навиками, долучення до громадянської і політичної діяльності тощо.

Ключові слова: публічне управління; сталий розвиток; гендерна рівність; пандемія COVID-19; домашнє насильство; соціально-економічний вплив.

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 вплинула на всі сфери суспільного життя, насамперед на економічне благополуччя та емоційний стан більшості населення. Наслідки пандемії та заходи щодо зменшення загрози

зараження (наприклад, карантин, самоізоляція, обмеженість доступу до спортивних, косметичних чи, навіть, медичних послуг тощо) стали особливо важливими для жінок, які зазвичай одночасно виконують роль домогосподарок, матерів та професіоналів. А в умовах карантину ці функції виконуються в обмеженому просторі, з обмеженим фінансовим і часовим ресурсом та спричиняють суспільно-економічні втрати. Як свідчить практика, статистика домашнього насильства погіршується в ситуаціях соціальних та економічних криз. Дійсно, пандемія COVID-19 та втрати, зумовлені нею, поставили громадян в екстремальну, стресову, ситуацію й стали соціальним випробуванням, економічним викликом, психологічним тиском, дія якого доволі часто призводить до агресії, кривди чи насильства.

Такою кризою на сьогодні є пандемія COVID-19, яка спричиняє у суспільстві незворотні соціально-економічні зміни різної сили. Природньо, що в окремих, слабших, а тому вразливіших верствах населення, наприклад серед жінок, масштаб цих змін сильніший, а вид – негативний. До того ж, інститути публічного управління виявились не готовими до належного й оперативного протистояння пандемії COVID-19 і наслідкам, які вона спричинила. Так, хоча в Україні ще у 2019 р. набув чинності Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, існує безліч проблем щодо розпізнавання, запобігання та припинення домашнього насильства, насамперед в умовах кризи, ізоляції, обмежень, спричинених заходами боротьби з пандемією [1]. Ці проблеми потребують комплексного вирішення, зокрема необхідні: реформування інститутів публічної влади, формування нормативно-правової бази, кардинальна зміна підходів до сприйняття гендерної рівності через виховання, освіту, пропагування нових для українського суспільства імперативів гендерної рівності.

Тому оцінювання соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 на громадян в Україні, насамперед на жінок, у контексті державної політики досягнення Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат”, є питанням, яке дасть змогу напрацювати інструменти виявлення і запобігання насильству на сьогодні і мінімізації його проявів у майбутньому, чим і зумовлюється актуальність цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У новітній історії людство вже зіштовхувалося із багатьма епідеміями, зокрема глобальними. Їх масштаби, причини і наслідки постійно досліджуються науковцями. Так, однією з найбільш згубних за останні 150 років була епідемія “Іспанського грипу”. Він наприкінці Першої світової війни (1918 – 1920 рр.) охопив увесь світ і вбив більше людей, ніж сама війна. Цей спалах грипу, що, за останніми дослідженнями Д. Олсона і його колег, зародився в Нью-Йорку, призвів до щорічної кількості смертей майже 400 тис. на рік [2]. Загальна кількість загиблих до сьогодні достеменно не визначена. Так, на думку таких дослідників, як К. Паттерсон і Г. Пул, вона

коливається в межах від 24,7 до 39,3 млн громадян [3]. Проте через приховування урядами реальної інформації кількість жертв може бути недооціненою. Були й інші пандемії, наприклад “Азіатський грип” (1957 – 1958 рр.), оцінка кількості загиблих від якого коливаються від 1,5 млн [4] до 2 – 4 млн [5]. Нещодавно вирували епідемії вірусів Ебола (2014 р.) та Зіка (2015 р.) тощо, але світ і Україна не зробили належних висновків й не побудували достатньо дієвих механізмів публічного управління протистояння пандемії і її згубним впливам.

Окрім аналізу втрат кількості людських життів, дослідники зосереджують науковий пошук на визначенні економічних втрат держав світу від пандемії COVID-19. Втрати української економіки за місяць карантинних заходів – на рівні 120 млрд грн, що можна порівняти з річним бюджетом на охорону здоров’я на 2020 р. (113,3 млрд грн) [6].

Аналіз психологічних і соціальних наслідків ізоляції та обмежень від пандемії COVID-19 уже зробив соціолог Є. Головаха (2020 р.) [7], а більш обширні питання причин домашнього насильства й засобів протистояння йому розкривали А. Мірошніченко (2018 р.) [8], Т. Касьяненко і Ж. Швачко (2017 р.) [9] та інші.

Досвід і постепідеміологічні наукові дослідження свідчать про те, що під час епідемій, катастроф загострюються економічні кризи й посилюється насильство. Пандемія COVID-19 не є винятком. Так, у Європейському Союзі (далі – ЄС) уже заявили про зростання рівня домашнього насильства через карантин [10], в Україні зростання випадків насильства в сім’ї зросло за період карантину приблизно на 30%. Власне домашнє насильство в умовах обмежень і заборон, спричинених пандемією COVID-19, саме стало пандемією.

Тому для виявлення, запобігання і мінімізації випадків насильства у майбутньому потребують подальшого дослідження соціально-економічні фактори впливу наслідків як самої пандемії, так і заходів протидії пандемії на громадян в Україні та проблеми гендерної чутливості для припинення всіх форм дискримінації, а тим більше насильства щодо жінок і дівчаток, що перебуває у контексті державної політики реалізації Глобальних цілей сталого розвитку, зокрема цілі № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат” [11, 12]. Інструменти розпізнавання, запобігання і протидії домашньому насильству повинні стати імперативами сталого розвитку, обов’язковою правовою, етичною нормою, моральним законом [13].

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Втім досліджень щодо оцінювання соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 на жінок в Україні у контексті державної політики щодо досягнення Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат” на сьогодні бракує. Саме таке спрямування наукового пошуку є метою статті.

У цій статті ми подаємо результати нашого дослідження оцінювання соціально-економічного впливу пандемії на жінок-професіоналів в Україні, проводимо гендерно чутливий аналіз такого впливу й формуємо висновки щодо формування динамічного підходу для вирішення проблем домашнього насильства, який може стати основою формування механізму реалізації державної політики щодо досягнення Глобальної цілі сталого розвитку № 5.

Для досягнення мети статті ми сформулювали такі дослідницькі питання:

1. Чи стикалися жінки-професіонали з погіршенням ситуації в сім'ї та із випадками домашнього насильства під час пандемії та карантину?

2. Чи існує взаємозв'язок між соціальним і економічним статусами та ймовірністю насильства стосовно жінок?

3. Яким інструментам жінки віддали б перевагу для вирішення проблеми із домашнім насильством?

Щоб з'ясувати рівень соціально-економічного впливу COVID-19 на жінок, ми провели опитування у Січеславській області України. На опитування виносились питання, що стосуються: по-перше, демографічних особливостей жінок; по-друге, впливу пандемії на їх економічний та соціальний добробут; по-третє, їх здатності впоратись із ситуацією та стати "агентами змін" в громадах для ініціації місцевого розвитку.

Виклад основного матеріалу. На тлі загострення серії нагальних глобальних проблем, починаючи від зміни клімату до світових фінансових криз, перед людством постав ще один глобальний виклик – COVID-19. Пандемія, боротьба з нею, наслідки застосованих заходів і обмежень призвели до економічного гальмування. Руйнівні зміни торкнулися усіх сфер суспільного життя, порушуючи звичайні соціально-економічні процеси і зв'язки. Це змістило існуючі правила та традиції, адже пандемія здійснює негативний вплив на всі країни, які донедавна були відкриті, глобалізовані та взаємопов'язані. Гальмуються економічні процеси, наперед виходить соціальна сфера й потреба соціального захисту й державної підтримки як бізнесу, так і громадян.

І цей руйнівний вплив не припиниться одномоментно із завершенням карантину. Натомість він буде діяти на різні сфери економічного та соціального життя ще упродовж тривалого часу, а в окремих секторах вже ніколи не відбудеться повернення до передпандемічного стану. Очевидно, це загрожуватиме загальним суспільним благам, здоров'ю людей та послаблюватиме національну економіку, впливаючи на них через переривання економічних зв'язків, втрату звичного джерела доходу чи бізнесу, зменшення рентабельності, зростання зобов'язань та ускладнення із виплатою боргу тощо. А тому наразі публічне управління потребує формування як нових управлінських методів, так і нового свідомісного підходу до нашого буття.

У сценарії існування світу після пандемії, який буде колективно спланованим міжнародною спільнотою на наступному етапі пандемії, соціальний порядок буде відновлено відповідно до нових потреб та можливостей

суспільства, його економіки, а також актуальних можливостей природного середовища. Вже на сьогодні маємо зазначити, що пандемія COVID-19 впливає на громади й на громадян через п'ять основних соціально-економічних факторів, які розглянемо нижче.

Перший фактор – скорочення торгових операцій та зупинка окремих секторів економіки. Наразі торгові партнери зменшують обмін товарами, і це триває із початку режиму карантину. У більш широкому аспекті це скорочує експорт, імпорт та валовий внутрішній продукт, що знижує економічне благополуччя країн, рівень забезпечення населення звичним набором переваг.

Другий фактор – зниження попиту на послуги (туристичні, транспортні, ремонтні, культурні, спортивні, послуги догляду, краси тощо) та збільшення попиту на послуги через ІТ-сервіси. Цей фактор особливо важливий для громад, де послуги, наприклад туризм, традиційно є домінуючою сферою місцевої економіки.

Третій фактор – глобальне переривання ланцюгів вартості, насамперед у виробництві. Через зрушення звичних умов соціального порядку і ринку переорієнтація виду роботи в дистанційний режим, ланцюги доданої вартості продукції суттєво трансформувалися, а окремі навіть обірвалися. Економіка зіштовхнулася із новими запитами, наприклад підвищення попиту на лікарські препарати, засоби індивідуальної гігієни та відмова (або заборона через карантин) прямих індивідуальних послуг.

Четвертий фактор – падіння попиту й відповідне зниження ціни на товари. У країнах, де відсутні монополії, які тримають ціну, незалежно від попиту/пропозиції, це впливає на всю ресурсну основу економіки і суспільство. Домогосподарства, члени яких працюють у промисловості, матимуть проблеми, що стосуються скорочення заробітної плати і загострення ризику галузевого безробіття.

П'ятий фактор – посилення асиметрії між розвиненими країнами і тими, що розвиваються. Далі зростає ступінь нерівності розподілу доходів між бідними та багатими людьми в межах країн, що дуже швидко буде візуалізовано за допомогою індексу Джинні. Люди, громади, країни та їхні союзи з ширшим доступом до джерел (природних, робочих, інтелектуальних та фінансових ресурсів) матимуть більше переваг для успішного виживання в новому сценарії глобального розвитку.

У таких умовах важливість захисту найбільш уразливих груп населення від економічної кризи після COVID-19 стає все більшою. Хоча виклик є загальним для всіх, ми повинні наголосити на важливості питання забезпечення гендерної рівності. Йдеться про те, що ступінь нерівності є важливим показником в оцінці рівня впливу кризи на найвразливіші групи населення (діти, жінки, люди похилого віку, безробітні тощо). Чим більш нерівне суспільство, тим більше представників уразливих груп нестимуть тягар впливу (як соціального, так і

економічного) пандемії і тим менше в них виявиться ресурсів, з якими їм доведеться протистояти кризі. Ми вважаємо, що жінки найбільше постраждають через свою подвійну роль у сім'ї, яка в умовах карантину набула ще більшого навантаження. З одного боку, жінки – професійні робітниця, а з іншого – домогосподарки, доглядачки, педагоги тощо. Зростання соціально-економічного тиску й гендерної нерівності особливо загострюється в таких групах, як молодь, одинокі матері, єдині отримувачки заробітної плати в сім'ї, пенсіонерки, особи з інвалідністю тощо.

Гендерна нерівність, що посилилась в умовах обмежень і утисків пандемії COVID-19, стає “першоджерелом гендерного насильства” жінок в Україні та, власне, й в інших країнах світу. У Доповіді про результати дослідження насильства над жінками в Україні, проведеної під керівництвом Організації з безпеки і співробітництва в Європі, дві третини (67%) опитаних жінок стверджують, що у віці 15 років і старшому вони зазнали сексуального, фізичного або психологічного насильства. До психологічного зараховано також і економічне насильство, від якого потерпала більше ніж кожна п'ята жінка (21%) [14].

Проблема домашнього насильства завжди була нагальною для України. Хоча це стосується обох статей, все ж жінки страждають від нього більше. Україна займає 59 місце в індексі рівності статей [15].

Насильство в сім'ї відбувається у всіх секторах суспільства, незалежно від релігії, раси, сексуальних вподобань, професійного та освітнього рівнів [16]. Причин домашнього насильства доволі багато, серед них найвагоміші такі:

- соціальні (напруження, конфлікти, насильство в суспільстві, в нашому прикладі – це пандемія і заходи щодо боротьби з нею);

- економічні (матеріальні нестатки: відсутність гідних умов життя, відсутність умов для працевлаштування і заробітку грошей, економічна залежність; безробіття, звільнення, втрата можливості роботи через карантин тощо);

- психологічні (стереотипи поведінки, “сценарні” обмеження поведінки в сім'ї, глибоко вкорінена гендерна нерівність та сексизм, навіть попри те, що норми та погляди в Україні щодо ролі жінок в сім'ї і суспільстві поступово змінюються);

- правові (ставлення до насильства як до внутрішньосімейної проблеми, а не як до негативного суспільного явища, до членів сім'ї – як до власності; недостатня правова свідомість, нехтування представниками правоохоронних органів скарг щодо випадків насильства через ставлення до них як до сімейного конфлікту);

- інституційно-політичні (національна схильність до гендерних стереотипів; недостатній пріоритет проблем сім'ї та гендерної рівності; увага до материнства й дитинства, а не до сім'ї загалом; брак уваги до батьківства, чоловіків, слабкість інститутів публічного управління в частині запобігання чи реагування на випадки насильства тощо);

– соціально-медичні (відсутність репродуктивної культури у населення, відповідального батьківства, системи дієвих сімейних лікарів; алкоголізм, наркоманія, агресія як патологія, що посилюється за дії провокуючих чинників, яким є, наприклад, ізоляція в умовах карантину тощо);

– фізіологічні та медичні (порушення гормонального фону, обміну речовин, швидкості реакцій; прийом збуджувальних лікарських препаратів або, навпаки, відсутність заспокійливих; хвороби нервової системи тощо) [17].

Пандемія COVID-19 та карантин загострили проблему домашнього насильства: в Україні спостерігалось 30% збільшення кількості випадків домашнього насильства. Ситуація, яка називається “пандемія всередині пандемії” є глибоко неспокійною і змушує жінок замислюватися над виходом із ситуації. Чоловіки і діти також страждають від COVID-19 та карантину: насильство стосовно дітей (хлопців та дівчат) традиційно недооцінюється і також зростає, оскільки вони замикаються на порушників, згідно з останніми даними правозахисних організацій. Зазвичай чоловіки зіштовхуються з порушенням трудових прав, зменшенням можливостей працевлаштування та психологічним тиском із боку близького оточення.

Економічна криза, спричинена пандемією COVID-19, негативно впливає на рівень доходу громадян й фінансову сферу загалом, і це, очевидно, стосується всіх. Однак менш заможні люди більше страждають від пандемії, тому що вони не мають запасу фінансової міцності для того, щоб перечекати карантин й не мають можливості залишатися в самоізоляції (їм треба знайти можливість працювати), а отже, вони більше піддаються ризику захворіти. Зокрема зайняті в неформальному секторі та сфері послуг страждають від зриву карантину та поширення пандемії. Водночас серед тих, хто працює у галузях, які пов’язані з боротьбою COVID-19, зокрема в медицині, ми маємо майже 70% жінок. Вони працюють у сфері охорони здоров’я та соціальних служб, виявляються на передньому плані боротьби із пандемією, а отже, найбільше ризикують заразитися. Окрім цих проблем, у деяких громадах жінки страждають від соціальної стигми, пов’язаної із зараженням, і це, не згадуючи сумну ситуацію жінок – трудових мігрантів, які наражаються на небезпеку зараження у країнах із високим рівнем захворювання на COVID-19.

Ще одним фактором, що збільшує ризики зараження серед жінок, є їхня економічна та фінансова залежність від чоловіків. Також треба врахувати той факт, що доходи жінок загалом в Україні є нижчі за чоловіків. Водночас на жінок повсюдно покладаються основні турботи щодо виконання роботи вдома, це так звана хатня робота, догляд за членами родини, робота в садибі тощо. Тут доречним є термін “економіка домашніх турбот” для опису численних завдань по дому, які виконуються здебільшого жінками і дівчатами, що зросли в умовах карантину й є неоплачуваними, а часу займають багато. Таким чином, додаткове навантаження в умовах карантину зумовлює потребу працювати довше й виконувати роботу у вищому темпі.

Для виявлення гендерних розривів в умовах пандемії COVID-19 та визначення додаткових ризиків щодо жінок в Україні нами проведено опитування та здійснено гендерно чутливий аналіз його результатів.

Так, ми провели серію інтерв'ю та розпочали опитування в соціальних мережах (трьома мовами – українською, російською та англійською, щоб охопити населення інших країн), визначити основні проблеми, з якими зіштовхуються жінки під час пандемії COVID-19, а також вирішити, в якій формі жінки-професіонали були б зацікавлені протистояти негативним наслідкам пандемії та боротися за свої права. Загалом, упродовж березня місяця ми попросили 112 осіб висловити своє ставлення до карантинного стану та зазначити, чи стосувались їх будь-які форми насильства за цей період.

Перший блок питань – *“Передумови демографічних особливостей респондентів”* (вік, соціальний та сімейний стан, місце проживання, освіта та статус зайнятості) – дав змогу сформуванню узагальнене враження про “типового” українського респондента нашого опитування.

Показово, що 75% опитаних виявилися жінками у вікових проміжках 21 – 29, 30 – 39 (найбільш численна категорія респондентів) і 40 – 49 років. Більшість жінок перебувають в офіційному шлюбі. Іншими словами, репрезентативна вибірка респондентів представлена типовою для України соціальною групою – заміжні жінки молодого та середнього віку, які мають 1 – 2 дітей і проживають у місті (90% із тих, що пройшли опитування).

У розрізі сфер зайнятості, результати виявилися менш однорідними. Серед опитаних респондентів галузі їх діяльності були представлені так: освіта і наука – 31,3%; сектор публічного управління та держслужби – 13,8%; бізнес по найму – 16,2%; самозайнятість – 10%; торгівля – 7,5%; сфера послуг – 7,5%. Результати аналізу рівня освіти: 72,5% опитаних мають вищу освіту, з них 17,5% – вчений ступінь (кандидати і доктори наук).

Серед опитаних було 25% чоловіків, з них 75,1% має вищу освіту. Стосовно працевлаштування, то більшість зайняті у бізнесі (31,2%), а також у галузі науки і освіти (19,4%), торгівлі (11,2%), державному секторі (10,1%).

Таким чином, перший блок питань стосувався об'єктивних базових умов і бекграунду учасників опитування (вік, сімейний та соціальний статус, географія проживання, освіта і сфера діяльності), що дало змогу сформуванню усереднене уявлення щодо “типового” українського респондента.

Другий блок питань – *“Індивідуальні наслідки пандемії COVID-19 і режиму карантину”* – був призначений для виявлення впливу протипандемічних заходів, режиму карантину і самоізоляції на самопочуття і сприйняття поточної ситуації громадянами України, зокрема жінками та дівчатами.

З'ясувалося, що на більшість респондентів COVID-19 і режим карантину вплинув негативно. У цьому зізналися 40% опитаних. До того ж, 18,8% не змогли виразно відповісти на це питання, приблизно порівну розподілилася кількість

респондентів, які відповіли, що карантин на них не вплинув зовсім (19,8%) або вплинув позитивно (18,6%).

Показово, що майже аналогічно розподілилися і відповіді на запитання про зміну економічного благополуччя: 43,7% відповіли, що їх матеріальне і економічне становище практично не змінилося; 23% зізналися, що карантин вплинув на цей аспект негативно, ставши причиною посилення економічного тиску і дефіциту грошових коштів і ресурсів існування. Лише 2,5% опитаних повідомили, що їх добробут зріс, пояснивши це освоєнням нових ніш економічної активності, своєчасною трансформацією бізнесу тощо.

У ході опитування виявлено, що найважливішими проблемами, з якими зіштовхнулись респонденти, були: подальше погіршення економічного становища родин, депресія, труднощі з самоорганізацією і прямі та приховані форми насильства (економічного, психологічного, емоційного та сексуального).

В описі особистих проблем, що виникли в умовах карантину, респонденти також не були однотайними, проте було виявлено таку інформацію, яку вони подали (зазначимо, що респонденти мали можливість обрати декілька відповідей):

- факти домашнього насильства (економічне, сексуальне, морально-психологічне) – 7,5%;
- стан депресії, апатії, випадки психологічного та емоційного тиску – 35%;
- економічний тиск і усвідомлення бідності – 30%;
- проблеми комунікації з членами сім'ї – 27,5%;
- недостатність підтримки з боку держави і влади – 25%;
- незадоволеність медичним обслуговуванням – 20%;
- відсутність підтримки з боку держави – 34,8%;
- проблеми з самодисципліною в режимі ізоляції – 26,3%;
- проблеми пошуку роботи і джерел доходу – 12,5%;
- ніяких проблем не виникло у 1% респондентів.

Водночас набір питань дав змогу виявити, що проблема насильства більша, ніж показують опитування: більшість респондентів повідомила про різні форми домашнього насильства. Також виявилось, що переважно жінкам було важко визнати, що вони стали жертвами.

Водночас 42,5% опитаних стверджують, що сфера їх соціального життя (волонтерська діяльність, спілкування і участь у громадських активностях) не суттєво змінилася за період карантину, а 41,3% вважають, що карантин вплинув на цей аспект їх життя суттєво, і лише 16,2% стверджують, що карантин на їх соціальне життя не вплинув зовсім.

Третій, ключовий, блок питань – “*Можливі шляхи виходу з ситуації і реагування на COVID-19*” – підпорядкований виявленню прийнятних шляхів виходу з обраних проблемних ситуацій. Власне саме цей блок питань дає змогу визначити спрямування дій і заходів публічного управління усіх рівнів на розроблення і застосування інструментів протистояння кризам й забезпечення гендерної рівності.

Доволі цікавим виявився факт, що прийнятним виходом із кризи 50% респондентів визнали саморозвиток, а при виборі спрямування своєї потенційної активності, з них майже 40% респондентів (зайнятих у сферах державної служби, освіти, науки, бізнесу та торгівлі) виявили зацікавленість у кар'єрі в державному управлінні, щоб стати "агентами змін", які можуть стати зразком та поведінковим еталоном для розвитку регіональної громади. Однак 8,8% опитаних зізнаються, що не планують шукати вихід із проблемної ситуації самостійно, 11,3% розраховують на допомогу родичів і друзів, 6% довелося вдаватися до психотерапії.

Відповіді на запитання про бажання і здатності впливати на хід боротьби з COVID-19 в своєму місті/громаді засвідчили, що більшість респондентів воліє до пасивного спостереження за цим процесом, зокрема шляхом дотримання карантину (52%), 35% – не відчуває бажання активного втручання, натомість 5% шукає варіанти участі в заходах, спрямованих на боротьбу з пандемією, 11,8% – активно бере участь у протистоянні поширенню наслідків COVID-19.

Приблизно порівну розподілилися думки респондентів про те, чи може людина наодинці вплинути на хід подій щодо стримування COVID-19 у своєму селищі/місті/державі або суспільної трансформації. Віру в те, що "агенти змін" виконують важливу роль у суспільній трансформації висловили 42,2% опитаних й 40% респондентів вважають, що "поодиноці людині не змінити систему, сформований уклад", 17,6% опитаних не змогли відповісти на це запитання однозначно.

Отримати знання та готовий план дій щодо переходу в категорію "агентів змін" для боротьби з наслідками COVID-19 у ніші публічного управління хотіли 37,5%, при цьому 26,3% вважають це "швидше цікавим, ніж важливим", а 20% не проявили такого інтересу, 17,6% висловили інтерес до цього питання, уточнивши, що вони не знають, де і як цей план можна застосувати.

Відповідно, в ролі депутата місцевої ради селища/міста або громадського діяча, який надає вплив на процес місцевого розвитку, безпосередньо залученого у боротьбу з COVID-19, себе побачили 28,7%. Стільки ж респондентів зізналися, що не думали про це раніше, 20% опитаних висловили сумніви, а 20% респондентів відповіли категорично негативно. 1,3% опитаних заявили, що не мають такого бажання через те, що депутати – це "обманщики і злодії". Насправді такий високий відсоток громадян, які, попри негативний вплив пандемії COVID-19, готові стати активними учасниками розбудови країни в ході боротьби з епідемією і після неї, свідчать про потенційну можливість зміни якості публічного управління і зміни якості життя.

Для виявлення гендерних особливостей соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 нами проведено *гендерний аналіз результатів опитування щодо впливу пандемії на чоловіків*, їх було майже 25% серед опитаних. Важко достеменно визначити таку пасивність чоловіків щодо

опитування; можливо далась взнаки специфіка формулювання запитань, можливо позначилась природня закритість чоловіків, небажання ділитись проблемами.

Узагальнюючи результати, можна зазначити, що COVID-19 із політикою запровадження карантину і самоізоляції вчинив переважно негативний вплив як на жінок, так і на чоловіків, проте прояви цього впливу були різними для представників обох статей. Так, респонденти чоловічої статі фокусувалися здебільшого на проблемі економічного насильства (60% опитаних чоловіків) як головному негативному факторі усталеного режиму. Трохи рідше згадувалися проблеми самодисципліни та пошуку роботи (по 21%). Про випадки домашнього насильства заявив лише 1 респондент.

У ході дослідження було виявлено, що 84% респондентів-чоловіків основним способом вирішення сформульованої проблеми визнали “саморозвиток і навчання”, а лише 2,5% опитаних зізналися, що не готові самостійно шукати способи вирішення новопосталих проблем, вважаючи за краще почекати чітких інструкцій від органів влади, місцевих лідерів, засобів масової інформації тощо. Окрім цього, 81% опитаних чоловіків повідомили, що вони не приймають будь-яких активних заходів щодо запобігання наслідків пандемії в межах своїх можливостей і компетенцій. Лише 5,5% респондентів змогли поділитися досвідом реалізації місцевих ініціатив в цьому напрямку.

Також про відсутність віри в сили “агентів змін” – людей, здатних впливати і перетворювати навколишнє середовище (соціальне, екологічне, економічне, інституційне, суспільно-ціннісне), заявили 77,6% опитаних. Тільки 20,5% респондентів висловили віру в роль таких людей у поліпшенні життя в громадах. 1,9% не змогли відповісти на це запитання однозначно.

Це доводить, що чоловіча частина опитаних практично не вірить в те, що людина здатна впливати на процеси розвитку місцевої громади (на рівні громади (в селах), багатоквартирного будинку, мікрорайону, міста (в муніципальних утвореннях)), країни, світового співтовариства. Проте зацікавленість у тому, щоб отримати знання і навички про те, хто такий “агент змін” і як ним можна стати, висловило 79,2% респондентів. Незацікавленість у цьому питанні проявило менше 10%. Також опитані висловили сумнів у готовності спробувати себе в ролі депутата і цивільного діяча (82,2%), проте 17,8% заявили, що це може бути їм цікаво.

Такі результати допомогли нам узагальнити усереднений образ “респондента-чоловіка”, учасника нашого опитування: чоловік 30 – 49 років, з вищою освітою, що перебуває в офіційному шлюбі і має 1 чи 2 дітей, проживає у місті та офіційно працевлаштований. У період карантину від COVID-19, який негативно позначився на його добробуті, він зіштовхнувся з проблемами нестачі коштів існування, а також комунікації в сім’ї, що спричинило погіршення його психоемоційного та економічного стану. Оптимальним способом виходу з кризової ситуації, що склалася, він вважає саморозвиток і пошук роботи (нової або додаткової). При цьому впливати на загальний стан справ у своїй громаді

або на рівні своїх професійних повноважень він не готовий в силу невіри у власні можливості і відсутності ресурсів. Проте ця тема є для нього цікавою, з умовою отримання сфокусованої інформації і конкретної допомоги в застосуванні набутих знань і навиків на практиці. У підсумку, він не відкидає можливості, а навіть зацікавлений у тому, щоб стати громадським діячем або депутатом для участі в процесах місцевого розвитку, якщо йому в цьому допоможуть.

Щодо жінок гендерний аналіз результатів дослідження показав таке: 80,1% опитаних жінок-респонденток мають вищу освіту, 18% – вчене звання, працевлаштовані здебільшого в сфері науки і освіти (30,4%) і державному секторі (20,7%).

Респондентки-жінки, як і чоловіки, фокусувалися на економічних проблемах, пов'язаних із режимом самоізоляції (38%). Серед інших проблем згадувалися проблеми психологічного та емоційного тиску, депресії і апатії (по 11,4%). Про випадки прямого домашнього насильства заявило 7% опитаних.

Щодо вирішення проблем, то 63,2% опитаних жінок основним способом вирішення сформульованої проблеми (економічний тиск, депресія, комунікації з членами сім'ї і домашнє насильство тощо) визнали “саморозвиток і навчання”. Натомість 8,2% опитаних зізналися, що не готові самостійно шукати способи вирішення означених проблем, вважаючи за краще почекати чітких інструкцій від органів влади, місцевих лідерів чи засобів масової інформації. Загалом 85,7% опитаних жінок повідомили, що вони не приймають будь-яких активних заходів щодо запобігання наслідків пандемії у межах своїх можливостей і компетенцій. 80% респонденток змогли поділитися досвідом реалізації місцевих ініціатив у цьому напрямі.

На відміну від респондентів-чоловіків, у опитаних жінок про відсутність віри в сили “агентів змін” заявило 32,2% жінок (порівняно із 77,6% опитаних чоловіків). Це доводить, що жіноча частина опитаних вірить у творче начало людини як потенційного “агента змін”, що є вкрай цінним у нинішніх умовах. Зацікавленість у тому, щоб отримати більше знань і навиків про те, хто такий “агент змін” і як ним стати, висловило 79,8% респонденток. А ось бажання стати депутаткою або активісткою висловили лише 35% опитаних. Проте серед респонденток були відкриті відповіді, в яких жінки висловлювали недовіру до посади депутата, “яка псує людину”, а також пояснювали свої негативні відповіді на запитання про особисту громадянську активність високим рівнем завантаженості і зайнятості.

Таким чином, зважаючи на результати опитування, ми сформувавши усереднений образ “респондента-жінки”, учасниці нашого опитування: жінка 30 – 49 років, із вищою освітою, в офіційному шлюбі і має 1 чи 2 дітей, проживає у місті та офіційно працевлаштована. У період карантину через COVID-19, який негативно позначився на її добробуті, передусім економічно і морально, вона зіштовхнулася із проблемами нестачі коштів існування, а також комунікацій в сім'ї, що призвело до емоційно-психологічних проблем, пов'язаних із нестачею

ресурсів, нерозумінням близьких, відсутністю підтримки держави і близьких, а також проявами сімейного насильства.

Прийнятними способами виходу з проблемної ситуації вона вважає саморозвиток і навчання, а також цінуватиме допомогу сім'ї. При наявності власних проблем, вона висловлює готовність впливати на загальний стан справ у своїй громаді і на рівні професійних чи громадських повноважень, незважаючи на обмеженість ресурсів. Тема отримання знань про лідерство, навиків щодо формування лідерських компетентностей і можливості становлення як “агента змін” є для неї безумовно цікавою. Отже, жінка не відкидає можливості, а навіть зацікавлена в тому, щоб стати “агентом змін” у громаді та впливати як громадський діяч або депутат на процеси місцевого розвитку, однак в умовах карантину її активність обмежена сімейними та робочими завданнями, які забирають багато часу.

Загалом, усереднений “портрет” респондента дещо відрізняється від картини в гендерному розрізі: чоловіки більше фокусуються на особистих економічних проблемах і менш схильні безпосередньо втручатися у процеси соціального життя і розвитку своєї громади. Жінки, які є також стурбованими економічним добробутом, акцентують увагу на емоційно-комунікаційних аспектах, проте їх готовність бути місцевими “агентами змін” є вищою, що реалізується на практиці, не зважаючи на наявність низки особистих проблем – економічних, сімейних і психологічних. Можливо така готовність до активних дій може бути пояснена тим, що жінки частіше зазнають утисків (з боку суспільства, роботодавця, системних обставин), а також неявних видів насилля, яке враховує не тільки сексуальне і економічне, а й психологічний тиск у сім'ї та суспільстві. До того ж, така готовність українських жінок виконувати активну позицію для захисту своїх особистих “кордонів” свідчить про нарощення в суспільстві потенціалу гендерної рівності відповідно до Цілей сталого розвитку.

Ключові моменти опитування ми узагальнили у формі компаративного гендерно орієнтованого аналізу соціально-економічного впливу пандемії COVID-19, представленого на рис. 1.

Компаративний гендерно орієнтований аналіз соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 засвідчив, що чоловіки більше зосереджені на політиці та вирішенні економічних питань, і головне завдання, яке вони собі ставлять – створення й “запуск” механізмів фінансової стабілізації економічних систем та виробничих ланцюгів на тому рівні, який йому доступний. Жінка працюватиме над підтримкою встановленого балансу в трикутнику “людина – машини – природа”, коректуючи політику у спосіб мирного врегулювання конфліктів та закріплення глобального руху до досягнення Цілей сталого розвитку та, як активний учасник розвитку, сприятиме створенню рівноправних відносин у суспільстві з усе вищим рівнем чіткої, видимої та вимірюваної ваги особистості та її внеску в життя та потреби і виклики соціального й економічного розвитку людства.

РЕСПОНДЕНТИ	
Чоловіки	Жінки
Серед проблем, пов'язаних із карантинном і самоізоляцією	
назвали проблеми економічного типу (втрату роботи, брак коштів, неможливість забезпечити сім'ю тощо) (60%)	назвали проблеми економічного типу (38%), депресію, апатію, психологічний тиск (11,4%)
Визнали випадки домашнього насильства	
економічного (3,6%)	фізичного, економічного, психологічного, сексуального (7%)
Вважають, що вирішення проблем, що виникли унаслідок пандемії COVID-19, можливе за допомогою саморозвитку і навчання	
84%	63,2%
Не беруть участі у будь-яких активних заходах щодо запобігання наслідків пандемії у межах своїх можливостей і компетенцій	
81%	87,5%
Зацікавлені в тому, щоб отримати знання і навички про те, як стати "агентом змін" і як діяти в громаді, регіоні, державі	
79,2%	79,8 %.

Рис. 1. Компаративний гендерно орієнтований аналіз соціально-економічного впливу пандемії COVID-19

Окрім того, результати опитування дали змогу відійти від представлення матеріалу як констатації статичного стану соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 на стан чоловіків і жінок та суспільство загалом, яке склалось упродовж пандемії. Натомість набуті дані допомогли нам описати динаміку процесу спільно-економічної кризи на рівні індивідуума та виокремити такі етапи:

– “занурення” в кризовий стан (це вхід громадян у стан економічного занепаду й емоційно-психологічного зриву, депресії, спричинених пандемією COVID-19);

– “перебіг” кризи (запровадження заходів боротьби з пандемією, визначення реального стану, індивідуальне оцінювання динаміки тощо);

– “вихід” із кризового стану (це, зокрема, пасивна позиція: очікування, спостереження; активна позиція: звернення до близьких, до органів публічної влади, саморозвиток, навчання, активні громадські дії, ініціація змін не лише навколо себе і своїх особистих “кордонів”, а й в громаді і країні загалом).

Такий динамічний підхід до формування гендерної рівності в умовах кризи, спричиненої пандемією, базується на загальному показнику гендерного розриву, який є “синтезом результатів діяльності у чотирьох вимірах...: підіндекси

економічної участі, освітніх досягнень, здоров'я та виживання та політичного розширення можливостей”; до того ж, для гармонійного розвитку держави важливим є розвиток зрілого громадянського суспільства й інформованих громадян [18]. Громадянське суспільство як спільнота вільних, незалежних, рівноправних, свідомих і відповідальних людей, кожен із яких користується економічною свободою та надійним соціальним захистом, іншими правами та свободами, бере активну участь у політичному житті та в інших сферах життєдіяльності, тому не може зазнавати утисків чи насильства [19].

Враховуючи це, ми вважаємо, що для жінок вихід із соціально-економічної кризи й мінімізація загроз тиску і насилля, спричинених ними, можливі через навчання, саморозвиток, формування громадянських компетентностей, навиків лідерства й становлення як “агента змін” чи політичного діяча у громаді, регіоні, країні. Природне світоглядне бачення рівноваги, притаманне жінкам, сприятиме закріпленню глобального руху до досягнення Цілей сталого розвитку, створення рівноправних суспільств із наявними, чітко налагодженими системами впливу індивідуального на суспільне, вимірюваними показниками реагування на суспільно-економічні впливи.

Таким чином, компаративний гендерно орієнтований аналіз соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 виявив динамічність перебігу кризи, саме ця властивість отриманих результатів може стати основою формування механізму реалізації державної політики щодо досягнення Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат”, зокрема через зміну роботи органів публічної влади у сфері освіти, соціального і правового захисту громадян, ініціацію інститутів громадянської освіти, пропагування філософії гендерної рівності, створення інформаційних платформ для залучення жінок до громадської й політичної діяльності тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, можемо сформулювати такі висновки:

1. Узагальнено п'ять основних соціально-економічних факторів впливу пандемії COVID-19 на громади й на громадян: скорочення торгових операцій та зупинка окремих секторів економіки; зниження попиту на послуги (туристичні, транспортні ремонтні, культурні, спортивні, послуги догляду, краси тощо) та збільшення попиту на послуги через ІТ-сервіси; глобальне переривання ланцюгів вартості, насамперед у виробництві, зрушення звичних умов соціального порядку і ринку, переорієнтація виду роботи в дистанційний режим, трансформація ланцюгів доданої вартості; падіння попиту й відповідне зниження ціни на товари; посилення асиметрії між розвиненими країнами і тими, що розвиваються, зростання ступеню нерівності розподілу доходів між бідними та багатими людьми в межах країн.

2. Виявлено ключові проблеми, з якими зіштовхуються жінки старші 20 років під час пандемії COVID-19 (депресія, втрата роботи, збільшення обсягу

домашніх обов'язків, фізичне й економічне насильство тощо), які перешкоджають виконанню їх професійних завдань, та визначено можливі шляхи виходу із кризової ситуації. Згідно з опитуванням, жінки-професіонали різного віку та соціального статусу є солідарними у своєму прагненні подолати травматичний досвід COVID-19. Серед найдієвіших інструментів подолання наслідків пандемії COVID-19 респондентки назвали дії, що ґрунтуються на власних можливостях (саморозвиток, самонавчання, оволодіння новими навиками тощо). Водночас за активні власні дії висловились жінки, зайняті в державному управлінні, інформаційних технологіях, торгівлі, охороні здоров'я, науці тощо.

3. Доведено, при застосуванні компаративного гендерно орієнтованого аналізу соціально-економічного впливу пандемії COVID-19 гендерно-чутливе та рівне співробітництво має бути рівноважним, збалансованим саме в кризові моменти, які потребують оперативних, гнучких й активних дій. Водночас реагування на вплив наслідків від пандемії COVID-19 має певні гендерні відмінності. Узагальнено, то чоловік буде зосереджений на політиці та економічних питаннях, механізмах фінансової стабілізації економічних систем (на рівнях своєї компетенції), на відновленні чи налагодженні виробничих ланцюгів. Жінка працюватиме над підтримкою встановленої рівноваги (особистої, в сім'ї, на роботі, в суспільстві), формуючи поведінку у спосіб мирного врегулювання конфліктів.

4. Описано динаміку процесу спільно-економічної кризи на рівні індивідуума та виокремлено такі її етапи: “занурення” в кризовий стан (це вхід громадян у стан економічного занепаду, емоційно-психологічного зриву, апатії, депресії, спричинених пандемією COVID-19); “перебіг” кризи (запровадження заходів боротьби з пандемією, визначення реального стану, індивідуальне оцінювання динаміки тощо); “вихід” із кризового стану (це, зокрема, пасивна позиція: очікування, спостереження; активна позиція: звернення до близьких, до органів публічної влади, саморозвиток, навчання, активні громадські дії, ініціація змін не лише навколо себе і своїх особистих “кордонів”, а й в громаді і країні загалом). Динамічне сприйняття кризи може стати основою формування механізму реалізації державної політики щодо досягнення Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат”.

Перспективи подальших розвідок потребують розроблення механізмів публічного управління й інструментів реалізації політики гендерної рівності через формування проактивної позиції жінок як “агентів змін”.

Список використаної літератури

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України № 2229-VIII від 07.12.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 08.05.2020).

2. Olson D. R., Simonsen L., Edelson P. J., Morse S. S. Epidemiological evidence of an early wave of the 1918 influenza pandemic in New York City // Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A. 2005. № 102(31). Aug 2.
3. Patterson K. D., Pyle, G. F. The geography and mortality of the 1918 influenza pandemic // Bulletin of the History of Medicine. 1991. № 65(1). P. 4—21.
4. Gatherer D. The 2009 H1N1 influenza outbreak in its historical context // J. Clin. Virol. 2009. № 45. P. 174—178.
5. Michaelis M., Doerr H. W., Cinatl J. Novel swine-origin influenza A virus in humans: another pandemic knocking at the door // Med Microbiol Immunol. 2009. № 198. P. 175—183.
6. COVID-19 и мировая экономика. Спасти нельзя ликвидировать? : информ. обоз. Киев : KRESTON, 2020. 21 с.
7. Головаха Є. Про соціальні наслідки пандемії // КП в Україні. 2020. 24 квіт.
8. Мірошніченко А. В. Насильство в сім'ї. URL : http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13 (дата звернення: 11.05.2020).
9. Насильству немає виправдання: добірка матеріалів на допомогу протидії насиллю / уклад. Т. І. Касьяненко, Ж. П. Швачко ; Сумська обл. універс. наук. б-ка. Суми : [б. в.], 2017. 33 с.
10. COVID-19: Stopping the rise in domestic violence during lockdown : European Parliament. 04. 2020. URL : <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stopping-the-rise-in-domestic-violence-during-lockdown> (date of using: 16.05.2020).
11. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року : Резолюція Генеральної Асамблеї від 25.09.2015 р. URL : <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> (дата звернення: 16.05.2020).
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України №722/2019 від 30.09.2019 р. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 16.05.2020).
13. Матвеева О. Ю. Імперативи сталого розвитку територіальних громад та його загальнотеоретичні засади // Ефективність державного управління. 2017. № 1. С. 224—232 (дата звернення: 04.05.2020).
14. Добробут і безпека жінок: Україна: доп. про результ. дослідж. Відень : Секретаріат ОБСЄ, 2019. 120 с.
15. Global Gender Gap Report 2020 / World Economic Forum. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf (date of using: 16.05.2020).
16. Запобігання та протидія насильству : метод. реком. МОН України. Київ : [б. в.], 2018. 86 с.
17. Попереження домашнього насильства : навч. посіб. для консультантів “Гарячих ліній” / упоряд. : Краснова О. В., Калашник О. А. Київ : [б. в.], 2016. 90 с.
18. Navumau V. Social Media as a Source of Counter-Hegemonic Discourses: Micro-Level Analysis of the Belarusian “Silent Actions” Protest Movement // Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization. 2019. № 27 (3). P. 287—317.
19. Крушельницька Т. А. Еволюція формування громадянського суспільства: людські потреби та їх розвиток // Потенціал розвитку територій: методологічні засади

формування і нарощення : монографія / О. Бобровська, Т. Крушельницька, М. Латинін [та ін.]; за заг. ред. д. держ. упр., проф. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 362 с.

Статтю подано: 15.05.2020

Статтю схвалено: 25.06.2020

Krushelnytska Taisiya Anatoliivna

*Doctor of Science in Public Administration,
associate professor, professor of the Department of Economy and Regional Economic
Policy, Dnipropetrovsk Regional Institute for Public Administration of the National
Academy for Public Administration under the President of Ukraine*
ORCID: 0000-0001-5581-1941
e-mail: kru.taisiya@gmail.com

Matveieva Olga Yuriivna

*PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department
of Economy and Regional Economic Policy, Dnipropetrovsk Regional Institute
for Public Administration of the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*
ORCID: 0000-0003-3344-1497
e-mail: olivebox30@gmail.com

Navumau Vasil Mykolaiovych

*PhD in Sociology, visiting fellow
at the Center for Advanced Internet Studies (Bochum)*
ORCID: 0000-0003-0087-5248
e-mail: naumov.vasily@gmail.com

**SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC
IN THE CONTEXT OF PUBLIC POLICY OF REALIZATION
THE GLOBAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOAL
№5 “GENDER EQUALITY”**

Problem setting. The COVID-19 has affected all spheres of public life, including economic well-being and emotional state of people. Post-pandemic effects and measures have become particularly important for women. The pandemic and its consequences put citizens in an extreme, stressful situation, and became a social and economic challenge for everyone. These challenges require the development of adequate public policy measures: from reforming the legal framework to changing approaches to the gender equality perception through education and raising public awareness.

Recent research and publications analysis. Throughout history, the humankind faced many epidemics, including global pandemics. Their scale, causes and consequences are constantly being studied by scientists. Thus, this direction is represented by works D. Olson, L. Simonsen, P. Edelson & S. Morse, K. Patterson & G. Pyle, D. Gatherer, M. Michaelis, H. Doerr & J. Cinatl. Sociologist E. Golovakh (2020) analyzed the psychological and social consequences of isolation and restrictions from the COVID-19 pandemic. Issues of domestic violence have been studied by A. Miroshnychenko (2018), T. Kasyanenko, J. Shvachko (2017) and others. The EU has already announced an increase in domestic violence during quarantine. In Ukraine, the increase in its cases amounted about 30% during the quarantine

period. Domestic violence under the restrictions and prohibitions caused by the COVID-19 pandemic has itself been called a pandemic.

Therefore, to identify, prevent and minimize violence, one needs to research the basic socio-economic factors affecting the consequences of the pandemic itself, as well as measures to combat negative effects and stop all forms of discrimination.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. The paper initially assesses a socio-economic impact of the COVID-19 pandemic on women in Ukraine in the context of public policy modernisation to achieve the Global Sustainable Development Goal № 5 “Ensuring gender equality, empowerment of women and girls” which is currently lacking in Ukrainian public administration science. Authors highlight the socio-economic impact of the pandemic on women-professionals in Ukraine, which can form the basis for gender-responsive public policy to achieve the Global Sustainable Development Goal № 5.

Paper main body. The paper identified current problems faced by women over 20 during the COVID-19 pandemic and highlighted possible ways out of the crisis. In particular, the survey showed that women suffer from physical and economic violence, as well as from an increase in household chores, which hinder the performance of their professional tasks. At the same time, respondents are ready to actively find solutions based on their capabilities (i.e. self-study, mastering new skills, etc.). According to the survey, professional women of all ages and social statuses are united in their efforts to overcome the traumatic experience of COVID-19. Women in public administration, information technology, trade, health, science, etc. are interested in learning new tools to combat domestic violence and its consequences.

Conclusions of the research and prospects for further studies. It has been proven that 2020 has already tested us for strength, for how we can work together and solve critical problems, how equal we are, and how valuable our skills and experience are. At this moment, equal cooperation and gender-responsive public administration allows reaching the balance and kick-start the process of economic and social restoration after COVID19, adjusting policy to the peaceful resolution of conflicts and consolidation of the global movement towards the achievement of the Sustainable Development Goals.

This will allow creating equal societies with an ever-increasing level of the clear, visible and measurable system of personal response and contribution to the community that correlates with the needs and challenges of social and economic development of the humankind.

Key words: public administration; sustainable development; gender equality; COVID-19 pandemic; domestic violence; socio-economic impact.

References

1. Pro zapobighannja ta protydiju domashnjomu nasyljstvu. № 2229-VIII. (2017) [in Ukrainian].
2. Olson, D. R., Simonsen, L., Edelson, P. J., Morse, S. S. (2005). Epidemiological evidence of an early wave of the 1918 influenza pandemic in New York City. *Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A.*, № 102(31). Aug 2.
3. Patterson, K. D., Pyle, G. F. (1991). The geography and mortality of the 1918 influenza pandemic. *Bulletin of the History of Medicine*, № 65(1). pp. 4.
4. Gatherer, D. (2009). The 2009 H1N1 influenza outbreak in its historical context. In *J. Clin. Virol*, № 45, 2009. pp. 174-178.

5. Michaelis, M., Doerr, H. W., Cinatl, J. (2009). Novel swine-origin influenza A virus in humans: another pandemic knocking at the door. *Med Microbiol Immunol*, № 198, pp. 175-183.
6. *COVID-19 y myrovaja ekonomika. Spasty neljzja lykvydyrovatj?* (2020). Kyiv: Kreston. 21 p. [in Russian].
7. Gholovakha, J. (2020). Pro socialjni naslidky pandemiji. *KP v Ukraini*, 24 kvit. [in Ukrainian].
8. Miroshnychenko, A. V. (2018). *Nasylystvo v simji*. URL : http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13 [in Ukrainian].
9. Kasjjanenko, T. I., Shvachko, Zh. P. (2017). *Nasylystvu nemaje vypravdannja*. Sumy: [s. n.]. 33 p. [in Ukrainian].
10. *COVID-19: Stopping the rise in domestic violence during lockdown*. (2020). URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stopping-the-rise-in-domestic-violence-during-lockdown>.
11. *Peretvorennja nashogho svitu: Porjadok dennyj u sferi stalogho rozvytku do 2030 roku*. (2015). URL : <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> [in Ukrainian].
12. Pro Cili stalogho rozvytku Ukrajiny na period do 2030 roku. № 722/2019. (2019) [in Ukrainian].
13. Matvejeva, O. Ju. (2017). Imperatyvy stalogho rozvytku terytorialjnykh ghromad ta jogho zaghaljnoteoretychni zasady. *Efektivnistj derzhavnogho upravlinnja*, № 1, pp. 224-232 [in Ukrainian].
14. *Dobrobut i bezpeka zhinok: Ukrajina*. (2019). Viden: Sekretariat OBSYe. 120 p. [in Ukrainian].
15. Global Gender Gap Report. (2020). URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf.
16. *Zapobighannja ta protydija nasylystvu*. (2018). Kyiv: [s. n.]. 86 p.
17. Krasnova, O. V., Kalashnyk, O. A. (2016). *Poperezhdennja domashnjogho nasylystva*. Kyiv: [s. n.]. 90 p. [in Ukrainian].
18. Navumau, V. (2019). Social Media as a Source of Counter-Hegemonic Discourses: Micro-Level Analysis of the Belarussian” Silent Actions” Protest Movement. *Demokratyzatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, № 27 (3), pp. 287-317.
19. Krusheljnycjka, T. A. (2017). Evoljucija formuvannja ghromadjansjkogho suspiljstva: ljudzski potreby ta jikh rozvytok. In Bobrovsjka, O. Ju., Krusheljnycjka, T. A., Latynin, M. A. et al. & Bobrovsjkoji O. Ju. (Ed.). *Potencial rozvytku terytorij: metodologichni zasady formuvannja i naroshhennja*. Dnipro: DRIPA NAPA. 362 p. [in Ukrainian].

Paper submitted: 15.05.2020

Paper accepted: 25.06.2020

Цитування: Крушельницька Т. А., Матвеева О. Ю., Наумов В. М. Соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 у контексті державної політики реалізації Глобальної цілі сталого розвитку № 5 “Гендерна рівність” // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2(63) : у 2 ч. Ч. 2 / за заг. ред. чл.-кор.

НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 249—269. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.63.2020.212679>).

Citation: Krushelnytska, T. A., Matveieva, O. Yu., Navumau, V. M. (2020). Socio-economic impact of COVID-19 pandemic in the context of public policy of realization the global sustainable development goal № 5 “Gender equality”. *Efficiency of Public Administration*, Issue 2(63), pp. 249-269. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.63.2020.212679>).